

od kave, čaja in čokolade; in sicer po 2 tolarja se je moralo plačevati na leto za vsako teh pijač. Friderik véliki je pa ozir kave še dalje segnil. On je bil tega mnenja, da kava človeka slabi in nezmožnega dela za vojno službo, zato je vpeljal samotštvo in kavo so smeli sami žgati le viši stanovi: plemeniti oficirje, udje deželnih kolegij in duhovniki.

Daljni davek, odpravljen še le z vpeljavo utave, je bil kraljičin davek; plačevala ga je vsa država kraljičini, ko se je omožila. V Meklenburgu je bil ta davek v navadi že v 13. stoletji ter je takrat donášal 20.000 tolarjev.

Največ in najčudnejših davkov se je na Nemškem vpeljal za časov Ludevika XIV. francoskega kralja, kterega so hoteli posnemati, a zarad tega so bili tudi v vednih denarnih stiskah. Na Bavarskem na pr. se je moral davek plačati od možitve ali ženitve (pod Maks. Jožefom (od 1745.—1777. l.), ta privoljenja so donášala 150.000 tolar. na leto. Znani Vehse o nekem grofu pripoveduje, da je svojim podložnikom naložil davek, s katerim je plačal zdravnike, ki so mu celili zlomljeno nogo; ta davek je še precej dolgo pobiral potem, ko mu je bila noga zaceljena.

V neki drugi nemški deželi, ki je sama oskrbovala lekarnice (apoteke), bil je vpeljan davek od driske. Vsak kmet je moral štirikrat v letu vžiti dva lota Sedličeve soli, po kateri žene človeka, in da jo je kupil, dokazati pri sodnji (Vehse zgodov. nemških dvorov, knjiga 48. str. 292.). Še predrznejši je bil grof Friderik II. hesen-kaseljski, znani prodajalec duš. Podložni so mu morali plačevati njegove preš....; rekli so temu davku „solni vinar“. Take samovoljnosti so vladale skoraj po vseh nemških deželah, odkar so ob moč prišli deželni stanovi in je vso moč na-se potegnil absolutizem. Montesquieu pravi: davek je tisti del, ki ga vsak državljan daje od svojega premoženja zato, da mu varno ostane ostalo premoženje, in da to vživa mirno in poljubno. Nam se zdi, da davek s svojim namenom že davno več ni v pravi razmeri, in da varnega in poljubnega vžitka svojega premoženja predrago ne plačujejo le tiste vrste državljanov, ki vživajo — državne penzije.

Kakošne davke imamo dandanes, ni nam treba popisovati, saj jih vsak le preveč čuti, kdor jih plačuje.

Šolske stvari.

Trije ukazi ministerstva za uk.

Došli so nedavno trije ukazi ministra dr. Hasnerja, o katerih hočemo naznaniti glavne točke.

1. *Ukaz deželnim in okrajnim nadzornikom.* Ta ukaz odkazuje jim nov posel. Vsled 1. §. „imajo deželni nadzorniki, zlasti paziti na to, da se učilnice ne rabijo za politične, narodne ali vérske pletke“. Kdo nam danes vé povedati vse, kar se bode prištevalo imenovanim pletkam? Ni nemogoče, kar smo že drugod doživeli, da bode vérske pletke kriv učitelj, kateri dá svojim učencem podpisati voščilo, ki se pošlje najvišjemu cerkvenemu poglavarju *); mogoče je, da bode narodne zarote dolžen učitelj, ki v šoli izgovori besedo „slovenec“, skoro gotovo pa, če mu pri razlaganji glagolov iz ust uide besedica „živijo“.

*) Na Štajarskem je nekega učitelja vohún tožil panslavizma, ker je v cerkvi slišal peti „slava! slava!“ in je samo te besede vjel — iz Riharjeve pesmi „Slava Mariji“. Al ni se čuditi temu: „špiceljni“ hočejo zasluge in zaslužek imeti, in „špiceljnov“ ni imela Avstrija nikoli več kakor jih ima dandanes, ko se v liberalnih listih v eno mer čuje: „Freiheit wie in Oesterreich!“ Vred.

2. *Ukaz o uredbi šol za učitelje.* V te šole se bodo po novem ukazu jemali 15 let stari mladenči, ki so dovršili spodnjo gimnazijo ali nižo realko, ako zadosté ostri preskušnji; v tej šoli potem ostanejo 4 leta, in učili se bodo: odgojeslovja in podučevanja, jezikoslovja, zemljopisja, zgodovine, ustavoslovja, matematike, naravoslovja, fizike, kmetijskega gospodarstva, risanja, pisanja, telovadbe (kaj pa s cerkvenim petjem in orglanjem?). — Nas obhaja misel, da te učiteljske šole ne bodo prepolne.

3. *Ukaz o obiskovanji ljudskih šol.* Otroci, ki so zdaj 12. leto dovršili, smejo iz ljudske šole ostati; oni pa, ki konec tega šolskega leta niso še spolnili 12. leta, morajo šolo obiskovati do 14. leta. — Razglášena je v tem ukazu tudi osnova, po kateri se imajo ljudske šole vravnati. Vsak prijatelj ljudske omike iz srca želi, da bi se vse, kar je dobrega in koristnega v tem ukazu, dalo izpeljati in da ne bi ostalo le na papirji, vse drugo pa da bi se kmalu odstranilo; in med to spada to, da bodo stariši morali svoje otroke celih 8 let pošiljati v šolo. Ker je to sila, ki se starišem dela, zato se bode, kakor beremo, več občin gornje-avstrijskih do deželnega zbora obrnilo s prošnjo, da se v tem spremení postava, ker se ne dá izpeljati. In prav to je prava pot, po kateri se dá kakova prememba doseči, ne pa upornost zoper postavo ali svojeglavnost. To postavno pot nastopite vselej tudi vé, slovenske občine, kedar želite kakove spremembe v postavah.

Národne stvari.

Novi šolski nadzorniki in pa slovenščina.

Iz Maribora piše „Slov. Gosp.“: „Zadnje dni preteklega tedna so imeli osmošolci poskušnjo. Najbolj zanimivo pri tej skušnji je bilo to, ko se je začelo izpraševanje iz slovenščine, je novi šolski nadzornik se začel prav glasno pri oknu z nekim profesorjem pogovarjati, in čez kratek čas je celó odšel iz sobe in se tako dolgo sprehajal, dokler skušnja iz slovenščine ni bila končana. Tudi drugi dan je sobo zapustil, ko se je začela skušnja iz slovenščine, in se še le vrnil, ko mu se je oglasilo, da je skušnja iz slovenščine končana. — Pravi se sicer, da šolski nadzornik celó ne razume slovenski in da zato ni hotel poslušati“. Nam je to prav po všeči, da je gosp. nadzornik očitno sam pokazal, da ne razume slovenski in da je zapustil šolsko sobo; zdaj le vprašamo: ali tak, kdor ne razume vsega, kar se v šoli uči, more nadzornik šolski biti? Ali bi po takem ne zahtevalo poštenje njegovo, da se sam odkriža službi, kateri ni po vsem kos?

Starozgodovinske stvari.

Starinski denarji najdeni v trbovljski fari.

Spisal Davorin Trstenjak.

(Konec.)

Naj omenim še enega napisa rimskega. Spomenik stoji na Lisci (Laisberg) v loškorazborški fari: „Marco Ulpico Rutiliano MELLAEI filio praefecto suo, auspiciis Divi Alexandri imperatoris in Persia feliciter pugnantis cohortis Tauriscorum haec posuit“. (Schmutz „Steierm. Lesc. sub voce Laisberg.) Porimčani Slovenec Marcus Ulpius Rutilianus Mele-tov sin se je hrabro vojskoval v Perziji s kohorto Turiščanov. Gotovo so ti Turiščani stanovali na pogorji in pod pogorjem: Turje. To pogorje loči Štajarsko od Kranjskega, južno panogo pa namaka Sava. Dolga je kakih dobrih 4 ur. Na nje-